

Vreme: 07.09.2026 09:39

Medij: pescanik.net

Link: <https://pescanik.net/mutni-poslovi/>

Autori: Dušan Dobromirov

Teme: Obilaznica oko Beograda; autoputevi, magistrale

Naslov: Mutni poslovi

6869

Zelenaš ne želi da mu vratiš dug, želi tvoju kuću. Zato daje kredit koji ne možeš da otplatiš. Iskustvo desetak zemalja kaže da tako funkcioniše deo kineskog kreditiranja infrastrukture.

Foto: Predrag Trokicić Zelenaš nikad ne želi da mu vratiš dug. Zelenaš želi tvoju kuću. Zato ti daje kredit koji zna da teško možeš da otplatiš, po nepovoljnim uslovima, i čeka. Kada dođe trenutak da ne možeš da platiš ratu, on ne traži novac - traži ključeve. To je model po kome, sudeći po iskustvu desetak zemalja na tri kontinenta, funkcioniše i jedan deo kineskog kreditiranja infrastrukture u svetu. Pitanje koje ovaj tekst postavlja je da li Srbija ispunjava uslove da se nađe u toj poziciji i šta možemo, kao društvo, učiniti da se to ne desi. Šta Srbija zapravo duguje Narodna banka Srbije i Ministarstvo finansija ne objavljuju jedinstven, ažuran spisak svih kredita, garancija i ugovora sklopljenih sa kineskim državnim bankama i firmama - to je nalaz više nezavisnih novinarskih istraga (Raskrikavanje, Radio Slobodna Evropa, BBC na srpskom) koje su tražile te podatke i nisu ih dobile u celosti. Ono što se iz javno dostupnih ugovora, budžetskih dokumenata i izveštaja o spoljnom dugu ipak može saznati jeste sledeće: Srbija otplaćuje oko 2,8 do 2,9 milijardi evra kredita kineskih banaka - pre svega Export-Import banke Kine - uzetih za [auto-puteve](#), prugu Beograd-Budimpešta, Termoelektranu Kostolac, Pupinov most i sličnu infrastrukturu. To je oko 11 posto ukupnog spoljnog duga zemlje, a najavljeni novi zajmovi ([obilaznica](#) oko Beograda, industrijski park "Mihajlo Pupin"), dodatno će povećati tu vrednost. Uz to stoje investicije kineskih kompanija koje formalno nisu državni dug, ali predstavljaju strukturnu zavisnost - najveća je Zidin Majning, koji je 2018. preuzeo 63 odsto RTB Bora uz ulaganja procenjena na 1,26 do 1,46 milijardi dolara, uključujući 200 miliona dolara za pokriće "istorijskih dugova" rudnika, što su BBC i Slobodna Evropa naveli kao mogući skriveni javni dug. Tu su i akvizicija Železare Smederevo od strane kineskog HBIS-a i fabrika guma Linglong u Zrenjaninu, najveća grinfild investicija u zemlji. Obrazac Postoji dosledan, dokumentovan obrazac kako kineske državne banke i kompanije sarađuju sa zemljama u razvoju u kojima je visok stepen korupcije. Ono što karakteriše taj obrazac je da se krediti odobravaju bez javnog uvida, projekti su predimenzionirani u odnosu na stvarnu ekonomsku isplativost i zemlja postaje sve zavisnija od jednog poverioca. Pre ili kasnije, slede problemi u otplati duga i gubitak kontrole nad strateškom imovinom, kao na primerima luke Hambantota na Šri Lanki ili cele nacionalne elektromreže Laosa. Srbija danas ispunjava upravo te uslove: ugovori sa kineskim kreditorima ostaju van domašaja javnosti, deo projekata teško može da opravda sopstvenu cenu, a dug prema jednom jedinom poveriocu je visok i postaje sve veći sa svakim novim najavljenim zajmom. To je obrazac rizika koji bi mogao da ima teške i dalekosežne posledice po Srbiju. Svet je već gledao ovaj film Šri Lanka nije bankrotirala po kreditima za Hambantotu - bitno je reći to precizno, jer je deo popularne priče o "kineskoj dužničkoj klopki" u međuvremenu osporen ozbiljnim istraživanjima. Ono što se dogodilo jeste da je 2017, pod pritiskom šire krize bilansa plaćanja, vlada dala luku u 99-godišnji zakup kompaniji China Merchants Port Holdings za 1,12 milijardi dolara u kešu - novac koji nije otišao na otplatu kineskog duga, nego da pokrije manjak u deviznim rezervama. Isti obrazac video se 2020. u Laosu, kada je državna elektroprivreda, sa dugom od preko osam milijardi dolara prema kineskim i tajlandskim poveriocima, prenela kontrolni udeo u nacionalnoj elektromreži kineskoj državnoj kompaniji China

Vreme: 07.09.2026 09:39

Medij: pescanik.net

Link: <https://pescanik.net/mutni-poslovi/>

Autori: Dušan Dobromirov

Teme: Obilaznica oko Beograda; autoputevi, magistrale

Naslov: Mutni poslovi

Southern Power Grid. U Pakistanu je luka Gvadar data kineskoj firmi na 40 godina uz to da Kina zadržava 91 odsto prihoda, po ugovoru koji je godinama bio tajan. Tadžikistan je 2011. ustupio deo spornog planinskog zemljišta Kini. Čak i grčki primer - luka Pirej, koju je COSCO 2016. kupio tokom privatizacije nametnute MMF/EU programom štednje, a potom uvećao udeo na 67 odsto - pokazuje da zelenaški obrazac ne mora nužno da počne kineskim kreditom: dovoljna je bilo koja dužnička kriza da otvori vrata prodaji strateške imovine, a Kina je taj trenutak dosledno iskoristila. Najbliža regionalna paralela je Crna Gora: kredit od milijardu dolara Eksim banke Kine za [auto-put](#) Bar-Boljare, sklopljen uz klauzulu o tajnosti zbog koje se ne zna tačno šta je Kina tražila kao obezbeđenje, doveo je 2021. do toga da je Evropska unija morala da pomogne refinansiranje duga - de facto priznanje da je EU procenila geopolitički rizik. Zajednički imenitelj: korupcija Ovo nije slučajna korelacija. AidData je na uzorku od 13.427 kineskih projekata pokazala da čak 35 odsto [infrastrukturnih](#) projekata u okviru Pojasa i puta prati ozbiljan problem - korupcija, precenjivanje ili kašnjenje - naspram 21 odsto kod kineskih projekata van te inicijative, dok je prosečan godišnji iznos neprijavljenog duga skočio sa 13 na 40 milijardi dolara otkako je inicijativa počela. Obrazac je isti u svakoj zemlji gde je ikad procureo u javnost: u Maleziji je projekat Istočne pruge, vredan 20 milijardi dolara i finansiran sa 85 odsto iz kineske Eksim banke, započeo ugovorom sklopljenim sa premijerom umešanim u aferu 1MDB i potom obustavljen zbog neodrživih uslova; na Šri Lanki su, prema pisanju američkih i lokalnih medija iz 2018, sredstva kineskih firmi navodno stizala pravo na račun fonda kampanje porodice Radžapakse dok je luka Hambantota još bila u pregovorima - navod koji nikad nije javno rasvetljen do kraja. Razlog nije misterija - ugovori se sklapaju bez tendera, direktno između vlade i jedne kineske državne firme, po istom modelu po kome su otvoreni i krediti Srbiji. To znači da su kod nas ispunjeni upravo oni uslovi pod kojima taj obrazac u drugim zemljama prerasta u gubitak kontrole nad imovinom. Transparentnost Stari srpski izraz "lov u mutnom" opisuje nečasne, nemoralne postupke. Nije slučajno transparentnost, kao suprotnost neprozirnom i mutnom, izraz koji je izabran za simbol borbe protiv korupcije. Od velike je važnosti da NBS, Ministarstvo finansija i ostale nadležne institucije obezbede uvid javnosti u podatke o stanju državnih finansija. Dok se zvanični podaci skrivaju, ostaje ono što se sa sigurnošću može tvrditi: obrazac postoji, uslovi za njega su u Srbiji ispunjeni, a jedina odbrana od zelenaša je svetlo upaljeno pre nego što dođe po ključeve. Autor je profesor na Fakultetu tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu i član Anketne komisije za ispitivanje odgovornosti za urušavanje nadstrešnice na Železničkoj stanici u Novom Sadu. Peščanik.net, 07.09.2026. Srodni linkovi: Dmitry Pozhidaev - Maligni kineski novac ili zavisni razvoj Srbije? Mijat Lakićević - Trostruki maligni uticaj Kine

PODRŽITE PEŠČANIK

